

Josip Lučić

Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta, Zagreb

PRILIKE NA LASTOVU POČETKOM 1808. (Izveštaj lastovskog kneza Vlaha Marina Kaboge)

Autor objavljuje izvještaj Vlaha Marina Kaboge, kneza na Lastovu, od 12. ožujka 1808. upućenog D. Garagninu, poglavaru za dubrovački i kotorski kraj pod francuskom upravom. Kaboga predlaže da se na otok dovedu nove obitelji kako bi se napućio, da se ukine Vijeće dvadesetorice i formira novo od 21 člana u kojem bi bili i pučani, da čuvari (guardiani) i puđari ne smiju nikog zatvoriti a da ne iznesu dokaze o krivici, te da se pojednostave parnice oko nekretnina. Garagnin je neke prijedloge uvažio.

Otok Lastovo sa Sušcem i priobalnim otočićima dobrovoljno se pripojio dubrovačkoj općini u drugoj pol. XIII. st. Uvjet je bio da se općina prisegom obveže da će poštivati otočke stare običaje (*antiquae consuetudines*). Prije toga Lastovo je posredno u domeni hrvatsko-ugarskih kraljeva, a preko njih izravno u vlasnosti krčkih knezova.¹

Lastovo je za Dubrovnik imalo veliko geostrategijsko i geoprometno značenje. Zajedno s Korčulom i Mljetom, a u produžetku i s Elafitskim otocima, tvori zaštitni niz koji osigurava bok dubrovačkoj trgovini i pomorskoj komunikaciji prema Italiji i Hrvatskoj. Kad bi ono bilo u neprijateljskoj, npr. venecijanskoj vlasti, protivnik bi zacijelo iskoristio sve prirodne i strategijske prednosti otoka i ometao i ugrožavao dubrovačku plovidbu. Lastovo ima i dosta pogodnih luka i lučica da se brodovi usidre u slučaju nevere ili havarije.

Dubrovačka vlada je 1310. kodificirala i odobrila lastovski statut kao simbol i jamstvo otočke autonomije.² Dolaskom u teritorijalni sastav dubrovačke općine, Lastovo se uklopilo u njen jedinstveni politički, upravni, monetarni, carinski, vojni i crkveni sustav; u napredniju robno-novčanu privredu; Lastovci slobodno dolaze u grad baviti se trgovinom, obrtom, pomorstvom i drugim djelatnostima; postaju sudionicima novog i drugačijeg gospodarskog i društvenog uređenja.

Lastovci su se bavili poljoprivredom, ribarstvom, stočarstvom, trgovinom, koraljarstvom i pomorstvom. Zemlja je bila u privatnom, te dijelom u općinskom i crkvenom vlasništvu. Dubrovačka vlastela nisu ovdje imala većih posjeda. Zbog toga u lastovskim agrarno-proizvodnim odnosima nije postojalo kmetstvo, odnosno kmetinstvo.

Otokom je u ime dubrovačke vlade upravljao knez kojeg je biralo i imenovalo Veliko vijeće. Morao je poštivati stare otočke običaje, u prvom redu Statut, sazivati

¹ O povijesti Lastova ups. osnovnu literaturu: M. Lucianović, Lastovo u sklopu Dubrovačke republike. *Anali Historijskog instituta JAZU III*, Dubrovnik 1954, 253–295. – J. Lučić, Iz srednjovjekovne prošlosti otoka Lastova. *Radovi Instituta za hrvatsku povijest 6*, Zagreb 1974, 5–51.

² Statut je objavio F. Radić, Knjiga o uredbama i običajima skupštine općine otoka Lastova. *MH-JSM 8*, 1901.

pučke zborove na kojima su se birali lokalni službenici, u prvom redu suci, blagajnici, stražari, pudari, službenici zdravstva, nadglednici puteva i šuma, čuvari luka, justicijari, procjenjivači šteta, ubirači crkvene desetine i drugi, te objavljivale odredbe i druge obavijesti.

Tijekom stoljeća tinjao je sukob između centralističkih težnji dubrovačke vlade da strogo provodi svoje odluke i otočana koji su čuvali, pazili i bili osjetljivi da se ne steže, ne krši njihova autonomija. To je urodilo bunom 1602. do 1606. Mlečani, pod izlikom da žele uvesti red i spriječiti rat, zauzeli su otok. Tada je dubrovačka vlada razvila veliku međunarodnu diplomatsku aktivnost. Venecija je morala napustiti otok i vratiti ga Dubrovčanima. Dubrovačka vlada se obvezala da će poštivati otočku autonomiju i provesti opću amnestiju sudionika i vođa pobune. Otada do kraja postojanja dubrovačke republike proizvodni i društveni život teče mirno. Vlada ih nije opterećivala teškim državnim porezima i nametima.

Kad je Napoleon 31. I. 1808. ukinuo Dubrovačku republiku, Lastovo ostaje u upravno-teritorijalnom opsegu dubrovačke općine i nove vlasti koja je formirana u gradu.

Prema odluci generala Marmonta općinskim poglavarom je postao dugogodišnji francuski konzul u Dubrovniku René Charles Bruère des Rivaux. Budući da je već bio u odmaklim godinama, general pozove iz Trogira Dominika Garagnina, koji 9. II 1808. postade poglavarom (*governatore generale*) za dubrovačko i kotorsko područje, ali je upravu preuzeo 15. III. Istodobno Marmont prepusti 2. I vojničku vlast divizijskom generalu Clauzelu.³

Na području negdašnje Dubrovačke republike u prvo su vrijeme bivši knezovi ostali u upravi u svojim knežijama. Od njih je zatraženo da podnesu izvještaj o stanju, pučanstvu i upravljanju u njihovim knežijama. Tada je na Lastovu bio knez Vlaho Marina Kaboga. On je 12. ožujka 1808. sastavio i poslao u Dubrovnik izvještaj (urudžbiran je 23. III.) »*Stato dell' isola di Lagosta, sua popolazione e governo*«⁴ na tri stranice. U njemu ističe prednost Lastova kao pomorskog sidrišta. Ukazuje na slabu naseljenost, premda je zemlja plodna. Predlaže da se oživi trgovina i potakne proizvodnja. Puk se dijeli na crkveni stalež, mjesno nasljedno plemstvo i puk. To nasljedno plemstvo (*nobili ereditarii*) su zapravo lokalni moćnici, bogatije obitelji koje kontroliraju upravu i daju najveći broj otočnih službenika. Tvore općinsko Vijeće od 20 članova.⁵ Sada su, kaže Kaboga, članovi tog vijeća preuzeli sudsku i izvršnu vlast, pa se uprava degenerirala u oligarhiju. Da bi se sprejebile dalje zloupotrebe predlaže da se Vijeće raspusti. Umjesto njega neka se formira novo od 21 člana na ovaj način. Na otoku postoje stražari razvrstani u sedam smjena, prema jednom danu u tjednu. (Skupinu stražara činile su 21–24 osobe.) Iz svake smjene bi se izabrala trojica najboljih koji bi tvorili to novo Vijeće od 21 člana u kojemu bi najvećim dijelom bili pučani. Ukinulo bi se plemićko Vijeće dvadesetorice i oligarhija.

Druga je zloupotreba što su čuvari, stražari (*guardiani*) imali pravo, kao izvršni organi, zatvarati pojedince. To su samovoljno radili i bez obrazloženja bacali ljude

³ O počecima i organizaciji francuske vlasti usp. Z. Šundrica, O osnivanju i radu dubrovačke općine 1808. *Dubrovnik VIII*, 2, 1965, str. 52–70. – O općim prilikama, P. Pisani, *La dalmatie de 1797 à 1815*. Paris 1893.

⁴ Izvještaj se čuva u Historijskom arhivu u Dubrovniku, *Acta Gallica I*, br. 221, fasc. I, 74.

⁵ D. Roller, *Agrarno-proizvodni odnosi na području Dubrovačke Republike od XIII do XV stoljeća*. *Grada za gospodarsku povijest Hrvatske 5*, Zagreb 1955, str. 160.

u tamnicu, gdje su ih držali po 30, 40 dana. Kaboga predlaže da ubuduće čuvari moraju, prije nego nekog zatvore, zakonski dokazati krivicu pritvorenikovu.

Isto tako su čuvari vinograda (*pudari*) okrivljivali nedužne za počinjene štete u vinogradima i utjeravali od njih kazne, umjesto da pronađu krivca, kao što im je bila dužnost. Predlaže, ako ne otkriju počinitelja, neka sami nadoknade štetu.

Na kraju obrazlaže da se promijene i olakšaju sudske parnice koje se vode zbog nekretnina.

Izvještaj se dojmio Garagnina. Odgovorio je već 31. ožujka i naredio da čuvari (*guardiani*), kao izvršni organi, ne smiju nikoga zatvoriti a da prije ne iznesu razlog i ishode odobrenje od kneza na otoku. Isto tako i čuvari vinograda (*pudari*) neka nikoga ne okrive za štetu, ako nisu donijeli dokaze i dobili dopuštenje da ga zatvore.⁶

Izvještaj je zanimljiv, jer se vidi kako se predstavnici stare dubrovačke vlasti, »ancien régime« prilagođavaju novom političko-društvenom stanju. Dapače, nastoje demokratizirati ove upravno-pravne i sudske ustanove: Vijeće dvadesetorice, ulogu čuvara i pudara, sudske rasprave o nekretninama na Lastovu s pomoću kojih su dosad provodili svoju aristokratsku vladavinu.

Kabogin izvještaj i Garagnijevu naredbu, kao vrijedan povijesni dokument, objavljujem u originalu i u prijevodu.

Izvještaj lastovskog kneza Vlaha Marina Kaboge od 12. III. 1808. (23. III) providuru za teritorij bivše Dubrovačke republike i Kotora. – Relazione di Biagio Marino di Caboga, conte di Lagosta 12. III. 1808. (23. III.) al Domenico Garagnin, governatore generale di distretto di Ragusa (Dubrovnik) e Cattaro.

Stato dell' isola di Lagosta, sua popolazione e governo

L'isola di Lagosta situata in mezzo del Golfo a eccel(l)enti porti capaci di contenere una flotta, i quali per la loro felice situazione dalla parte del Golfo servono di ricovero a quasi tutti i bastimenti che navigano nell'Adriatico, e che continuamente c' ap(p)rodano. Gli abitanti da molto tempo li ab(b)andonarono, per fuggire le incursioni che facevano i barbari, e si ritirarono nel più infelice luogo dell' isola, ma quasi innac(c)essibile. E' spopolata, non avendo che un solo villaggio di 184 case, che contengono 954 abitanti. Le terre sono della qualità di quelle di Puglia, ed altrett(t)anto fertili, particolarmente l'ullivo quasi da per tutto cresce da se solo, e non avrebbe bisogno che d'in(n)esto, e di coltura per farlo frut(t)are; ma la legge ch'esclude i forestieri di poter a(c)quistar stabili nell'isola, la proibizione di coltivar le terre dell'Università che son moltissime, le proprietà ecclesiastiche che occupano la miglior parte, unitamente alla poca popolazione ed alla mancanza d'industria, che ar(r)iva fino a non servirsi degli animali utili all'agricoltura, le rende diserte ed incolte. Facilmente potrebbe diventare paese di com(m)ercio per la vicinanza della Puglia quanto fertile altrett(t)anto sprov(v)ista di porti; e per la necesssità che i bastimenti che navigano nel Golfo anno di ricoversarsi in quest'isola. Se le terre appartenenti all'Università s'accordassero a quali che vollessero stabilirsi nei sudetti

⁶ Historijski arhiv Dubrovnik. Diversa di Lagusta 58, 174.

porti, si promoverebbe la popolazione, s' incorag(g)irebbe l'industria, si procurerebbe l'opulenza agli abitanti ed il vantaggio al pubblico erario.

La popolazione è divisa in tre ceti; quello degli ecclesiastici, nobili ereditarii e popolo. I primi sono i più ricchi colle cap(p)ellanie, benefizii e legati am(m)essi alle chiese da loro governate, e che possiedono la miglior parte dell'isola. I secondi anno l'altra parte, giacche prottetti dalla legge che proibisce ai forestieri a(c)quistar stabili nell'isola loro le a(c)quistano con poca spesa; resta al popolo o poco o niente. Produce ogli, vini e pesce salato.

Il governo dell'isola nella sua istituzione era aristodemocratico, col avere l'autorità legislativa; ed il conte che ricevevano da Ragusa non era più che il presidente dei consigli. Ora è decaduto in olligarchio, poiche le 20 famiglie di nobili, che formano un consiglio, e che si dividono i principali uf(f)izii giudiziarii ed esecutivi anno assorbito tutta l'autorità, e sicuri dell'impunità op(p)rimono il popolo, il quale rare volte ardisce lamentarsi per timore d'irritarli. Quanto i privilegiati sono orgogliosi ed ostinati, tanto il popolo è docile quando non vien(n) e governato da loro.

Mi sia permesso esporre alcuni abusi, i quali introdottisi furtivamente o prottetti dalle leggi fanno gemere nell' oppres(s)ione questa miserabile popolazione.

E' già abbastanza provato, quanto i corpi privilegiati sono contrarii alla felicità della popolazioni. Però essendo pericoloso di cambiare in un momento l'antica costituzione d'un paese, la quale per il lungo uso, passa quasi in natura ap(p)resso il popolo materiale, si potrebbe in quest'isola, la quale, giusta l'antica costituzione, è divisa in sette guardie, ciascuna delle quali porta il nome d'un giorno della settimana, fare che si raduni ogni una separamente e scelga tre individui, senza distinzione di ceti, creduti i più onesti, ed i più capaci, i quali riuniti fomerebbero un corpo di venti un membri, da sostituirsi al consiglio dei venti nobili, e che non resterebbero in carica più d'un anno. Da questi membri si potrebero sceglier gli uffizii di quell'anno secodno l'antico costume, a molto utile quando fosse esercitato con imparzialita. Ciò lusingarebbe la vanità del popolo e l'inpegnierebbe ad esser onesto per meritarsi nuovamente il posto nel consiglio e negli uffizii; ed abolierebbe questo inutile corpo di privilegiati.

S è introdotto l'abuso che i guardiani (questi sono gli esecutori della giustizia) mettono arbitrariamente in prigione, senza esser obbligati di render ragione, e molte volte per fini privati fanno soffrir gli innocenti dattenendoli trenta, quaranta e più giorni. Sarebbe necessario, per sollievo di questi infelici, ordinare, che ag(g)ravandosi i detenuti dall'autorità dei guardiani, e questi non potendo sufficientemente provare la reità del detenuto, siano ob(b)ligati di sod(d)isafare i danni del medesimi sof(f)erti.

Essendo ob(b)ligati i custodi delle vignie (detti pudari) di pagare ai proprietari tutti i danni che nelle medesime si fanno non trovano il colpevole, e non essendo ob(b)ligati a produr(re) alcuna prova per esimer se stessi dal pagamento, incolpano molte volte gli innocenti, è però sarebbe espediente ordinare che (ag(g)ravandosi l'accusato, il pudar sia ob(b)ligato di produr(re) le prove in difetto delle quali non si possano condanar gli accusati.

Il più grave poi, ed il più op(p)res(s)ivo degli abusi, protetto dalla stessa legge è in materia delle giudicature dei beni stabili. Questi non potendo esser giudicati fuori dell'isola, e dipendendo la giudicatura dalle formalità legali usate dal Tribunal civile di Ragusa, impossibili ad eseguirsi per ignoranza delle parti, per mancanza d'attuarii, e d'av(v)ocati, in un villaggio di pescatori e d'agriocoltori, dove non si trova una sola persona colta, uno che sappia leg(g)er corretamente quat(t)ro paro-

le; e però il prepotente ed il più forte venendo citato dal debole e dal povero per qualche usurpazione, li basta rispondere, che vuol esser giudicato secondo le formole legali per esser sicuro di non poter esser molestato. Si potrebbe ordinare, che le parti litiganti per i beni stabili non potendosi accordare nella creazione d'arbitri per decider le loro differenze nel isola, possano le parti ricorrere ai tribunali della Città. Essendo poi le parti tanto povere da non poter sostener le spese d'una lite fuori dell' isola, ed il stabile in questione non oltrapassasse il valore di... possa il conte deputar tre ufficiali per giudicare tal questione, col ap(p)ello secondo gli ordini; oppure, che in questo caso possa l'autorità ordinaria dell'isola giudicare dietro un istanza.

Quest'ultimo capitolo rac(c)omando il più a Vostra Eccellenza poiche il mio animo sof(f)ra in vedere questi miserabili spogliati dalla prepotenza senza poterci rimediare.

*Historijski arhiv Dubrovnik. Acta Gallica,
I. br. 221, fasc. I, 74*

Odgovor i odredba D. Garagnina. – *La risposta e la determinazione di D. Garagnin.*

Adi 4 maggio 1808.

D'ordine e mandato del signor conte ser Biagio Marino di Caboga e suoi onorandi giudici, si registra l'infrascritta lettera, con la sua terminazione che à del tenor che siegue.

Numero 221 (extra). Al Signor conte di Lagosta. – Lagosta (intus) Regno d'Italia.

Ragusa li 31. marzo 1808.

L'amministratore della città e teritorio di Ragusa al conte di Lagosta.

Dalla vostra lettera dei 12 marzo passato ho rilevato alcuni abusi, non so come autorizzati, e molto lesivi per cotesti isolani. Per tal motivo io ho fatto una determinazione, che fu sanzionata anche da Sua Eccellenza il Signor generale di divisione Clauzel. La copia autentica vi ac(c)ludo della detta determinazione, che voi farete pubblicare nella forma consueta ad universale intel(l)igenza, e averete tutto l'ingegno per la di lui esecuzione.

Vi saluto con considerazione.

D. Garagnin.

Ragusa li 31 marzo 1808.

Il signor amministratore di governo Garagnin considerando che nell' isola di Lagosta vi sono delli abusi autorizzati ò dalla costituzione o dalla consuetudine, molto lesivi per quelli abitanti, e che li fanno gemere nell'oppressione determina:

1.

I guardiani ò siano esecutori della giustizia, non potranno d'ora in poi metter arbitrariamente in prigione alcuno, senza ad(d)urre il motivo a ottenere preventivamente l'assenso del conte dell'isola.

2.

I custodi delle vignie ò sia i pudari non potranno parimente carcerare alcuno, che sup(p)ones(s)ero reo per qualche danno fatto alle vignie di qualche proprietario

senza adurre prima la prova della reità presso il conte e senza haver otenuto l'assenso del conte medesimo.

3.

La presente determinazione sarra presentata al Sua Eccellenza signor generale di divisione Clauzel pur la sua approvazione.

4.

La detta determinazione sara spedita per copia conforma al conti di Lagusta per la sua esecuzione.

Diversa di Lagusta 58, 174.

Prijevod

Vlaho Marina Kaboga

Stanje otoka Lastova, njegovo pučanstvo i uprava

Otok Lastovo nalazi se u sredini Zaljeva (Jadranskog mora), ima izvrsnih luka sposobnih da usidre jedno brodovlje, i koje po svom sretnom položaju sa strane Zaljeva služe za sklonište za gotovo sve brodove koji plove Jadranom i koji neprestano ovdje pristaju. Stanovnici ih već dugo vremena napuštaju, da izbjegnju napade koje čine barbari, i povlače se na najnepovoljnije otočko mjesto, gotovo nepristupačno. Otok je opustio, jer ima samo jedno selo sa 184 kuće u kojima je 945 stanovnika. Zemlje su kvalitete kao one u Apuliji, i isto tako plodne, posebice maslina koja gotovo posvuda raste samoniklo i trebalo bi je samo cijepiti i uzgajati da dade plod; ali zakon koji isključuje strance da mogu steći vlasništvo nad nekretninama na otoku, zabrana obrađivanja mnogobrojne općinske zemlje, crkveno vlasništvo koje zauzima najbolji dio, zajedno s malim brojem pučanstva i pomanjkanjem obrta, koje ide dotle da se ne koriste životinje u poljoprivredi, uzrokuje da su zemlje opustjele i neobrađene. Lako bi Lastovo moglo postati trgovački kraj zbog blizine Apulije, koja je plodna, ali nema luka, i zbog potrebe da brodovi koji plove po Zaljevu imaju sklonište na ovom otoku. Kad bi se posjedi koji pripadaju lastovskoj općini dali na korištenje onima koji bi se htjeli nastaniti u rečenim lukama, umnožilo bi se pučanstvo, potaknuo obrt, osiguralo bogatstvo stanovnicima i korist državnoj blagajni.

Puk se dijeli na tri staleža: svećenstvo, nasljedno plemstvo i puk. Prvi su najbogatiji sa kapelanijama, crkvenim posjedima/beneficijama i ostavštinama prepuštenim crkvama. Oni njima upravljaju i posjeduju najbolji zemljišni dio otoka. Drugi (stalež) posjeduje drugi dio, jer ih štiti zakon koji zabranjuje strancima stjecati nekretnine na njihovu otoku, tako da ih mogu nabaviti uz mali trošak; puk ostaje malo ili ništa. Proizvodi se ulje, vino i slana riba.

Uprava otoka po uređenju je bila aristokratsko-demokratska sa zakonodavnim pravom. I knez, kojeg su dobivali iz Dubrovnika, nije bio više negoli predsjednik Vijeća. Sada se je uprava degenerirala u oligarhiju, jer je 20 plemićkih obitelji, koje tvore Vijeće i dijele međusobno glavne sudske i izvršne službe, zauzelo svu vlast i, sigurni glede nekažnjavanja, tlače puk, koji se rijetko usudi žaliti iz straha da ih ne rasrdi. Koliko su povlašteni bahati i tvrdoglavi, toliko je puk poslušan kad oni njime ne upravljaju.

Neka mi bude dopušteno predočiti neke zloupotrebe, koje su se potkrale ili su zaštićene zakonima, a zbog kojih taj nevoljni puk stenje pod jarmom.

Već je dovoljno dokazano koliko su privilegirani slojevi u suprotnosti sa srećom puka. Ipak, budući je opasno odjednom mijenjati stari ustav neke zemlje koji je, zbog duge primjene, prešao gotovo u narav puka, na ovom bi se otoku, prema starom uređenju podijeljenom na 7 straža, od kojih svaka nosi ime jednog dana u sedmici, svaka pojedina straža mogla skupljati odvojeno i izabrati trojica pouzdanih i veoma čestitih i sposobnih ljudi, bez razlike na stalež, koji bi zajedno tvorili tijelo od 21 člana u zamjenu za Vijeće dvadesetorice plemića i koji ne bi obavljali dužnost više od jedne godine. Od tih bi se članova mogli prema starom običaju, izabrati službenici za tu godinu, što bi bilo vrlo korisno kad bi se obavilo nepristano. To bi laskalo taštini puka i obvezalo ga na čestitost kako bi iznova zaslužio mjesto u Vijeću i u službama, a ukinulo bi ovo beskorisno tijelo povlaštenih.

Uvedena je zloupotreba da čuvari (guardiani) (oni su izvršitelji pravde) samovoljno bacaju u zatvor, a da nisu obvezatni položiti račun i često zbog privatnih ciljeva čine da nevini trpe, držeći ih u pritvoru trideset, četrdeset i više dana. Za olakšanje tih nesretnika, trebalo bi odrediti da onaj koji optereti pritvorenike po sili čuvara, a oni ne uzmognu dovoljno dokazati krivicu, bude prisiljen podmiriti štete za pretrpljena stradanja.

Budući da su čuvari vinograda (zvani pudari) obvezatni nadoknaditi vlasnicima sve štete za koje ne nađu krivca, a kako nisu dužni podnijeti nikakvih dokaza da se sami oslobode od plaćanja naknade, često okrivljuju nedužne te bi stoga bilo potrebno odrediti da, kad optužujući okrivljenoga, pudar bude obvezan iznijeti dokaze, a ako ih nema okrivljenici se ne smiju osuditi.

Najteža i najmučnija zloupotreba, zaštićena od istoga zakona, jest u pogledu sudovanja o nepokretnim dobrima. Kako se o njima ne može suditi izvan otoka, a sudovanje ovisi o sudskim formalnostima građanskog suda u Dubrovniku, zbog neukosti stranaka, zbog nedostatka sudskih pisara i odvjetnika nemoguće ih je izvršiti u nekom naselju ribara i poljoprivrednika, gdje nema ni jedne obrazovane osobe, nikoga tko bi znao čitati točno pročitati četiri riječi; stoga je drzniku i silniku, ako ga na sud pozove slab i siromašan zbog nekog prisvajanja, dovoljno reći da želi biti suđen po sudskim pravilima i može biti siguran da ga se ne može uznemirivati. Trebalo bi odrediti da se stranke koje se parniče oko nepokretnih dobara, a ne mogu se složiti u izboru sudaca koji bi te sporove riješili na otoku, mogu obratiti na sudove u gradu. Zatim, budući da su stranke toliko siromašne da ne mogu snositi troškove parnice izvan otoka, a nekretnine u sporu ne prelaze vrijednost od ..., neka može knez odrediti trojicu službenika da presude spor s pravom priziva prema zakonima; ili, da u tom slučaju redovita vlast otoka može presuditi prema stupnju svoga prava.

Ovaj posljednji članak najviše preporučujem Vašoj Ekscelenciji, jer moja duša odviše trpi gledajući ove bijednike, nemoćne pred samovoljom, bez mogućnosti da im pomognem.

Prijevod odgovora D. Garagnina

4. svibnja 1808.

Po naredbi i nalogu gospodina kneza Vlaha Marina Kaboge i njegovih časnih sudaca, zaprima se niže potpisano pismo s nastavkom slijedećeg sadržaja.

Broj 221 (izvana). Gospodinu lastovskom knezu – Lastovo
(Iznutra) Kraljevina Italija
Dubrovnik 31. ožujka 1808.
Administrator grada i područja dubrovačkog
Knezu Lastova

Iz vašeg pisma od 12. prošlog ožujka otkrio sam neke zloupotrebe, ne znam kako su odobrene, i jako su uvredljive za te otočane. Tim povodom donio sam odredbu koju je potvrdila i Njegova Ekscelencija gospodin divizijski general Clauzel. Ovjerovljenu kopiju rečene odredbe prilažem vam da je možete objaviti u uobičajenom obliku na opće upozorenje i imat ćete potpunu obvezu da je izvršite.

Pozdravljam vas sa šovanjem

D. Garagnin

Dubrovnik 31. ožujka 1808.

Procijenivši da na otoku Lastovu ima zloupotreba koje odobravaju ili zakonita tijela ili običaji, a vrlo su uvredljive i tlače stanovnike, gospodin administrator vlade Garagnin odlučuje:

1.

Čuvari ili izvršitelji pravde od sada unaprijed ne smiju svojevoljno nikoga zatvoriti a da ne iznesu razlog i da se prethodno ne ishodi odobrenje kneza otoka.

2.

Čuvari vinograda ili pudari na isti način ne smiju zatvoriti onoga za koga pretpostavljaju da su krivci za kakvu štetu učinjenu u vinogradima nekog vlasnika ako ne iznesu dokaz krivice pred kneza i ne ishode odobrenje istoga kneza.

3.

Ova odredba bit će podnesena njegovoj Ekscelenciji gospodinu divizijskom generalu Clauzelu za njegovo odobrenje.

4.

Rečena odredba bit će poslana u vjernoj kopiji lastovskom knezu za njeno izvršenje.

Josip Lučić

THE ISLAND OF LASTOVO AT THE BEGINNING OF 1808 (A REPORT
BY DUKE VLAHO MARIN KABOGA)

Summary

The author presents a short historical account of the island of Lastovo for the period around the fall of the Dubrovnik Republic. On January 31, 1808 Napoleon suspended the Republic. On March 12, 1808, the island's Duke, Vlaho Marin Kaboga, sent a report to the general governor (governatore generale) for the Dubrovnik and Kotor area, Dominiko Garagnin, about conditions on the island at that time.

Kaboga reported that the island of Lastovo abounds in harbors which shelter ships in stormy weather; the soil is fertile, but the island is scarcely populated, and its inhabitants lack craftsmanship and merchant skills. Kaboga also proposed that commerce and settlement on the island be encouraged.

He further added that the most fertile land is owned by the clergy and local nobles. A twelve member Council chosen among the local nobles, has legislative and executive power and they abuse it. He requested that a new Council be formed of 21 members, including also plebeians. He also asked that local watchmen and vineyard keepers be forbidden from despotism and imprisoning people without cause. Moreover, Kaboga proposed simplified procedures in trials concerning real estate disputes.

Garagnin accepted Kaboga's request regarding local watchmen and vineyard keepers.